

"Maar ik kom deze vragen in het pastoraat eigenlijk niet tegen." Van der Zwaag: "Wat ik hoor van ambtsdragers, is dat deze vragen juist heel breed leven. In gesprekken rond het ziekbed bijvoorbeeld." Dagvoorzitter drs. I. A. Kole sloot zich daarbij aan. "Hoe vaak hoor ik mensen niet zeggen: 'De grote zaak, hè.' Maar wat is dat dan, die grote zaak? Wat is een vierschaarbeleving?"

Ds. Westerink merkte over de "rechtvaardigmaking in de vierschaar der consciëntie" op er "groot ontzag" voor te hebben als iemand deze persoonlijk heeft doorleefd. "Maar ik heb er nog groter ontzag voor als zo iemand niet verkondigt dat het met degenen die deze beleving niet kennen, niets is." Hij verwees naar een lezing van ds. C. Harinck op een recente Haamstede-conferentie. "Daarin spreekt deze op een heel heldere en reformatorische manier over deze zaken. Maar hij geeft ook aan dat deze beleving in de confessie geen plaats heeft."

© Reformatorisch Dagblad, alle rechten voorbehouden

Nederlands Dagblad, 27 oktober 2003

Geen spannende discussie tijdens studiedag

door onze redacteur Daniël Gillissen

ROTTERDAM - Spannend was het zaterdag niet op de studiedag over de toe-eigening van het heil. De sprekers waren het in grote lijnen eens wat dr. K. van der Zwaag in zijn boek *Afwachten of verwachten?* had verwoord en ook uit de zaal kwamen geen kritische geluiden.

Maar hoe kan het ook anders als nauwelijks dominees en ouderlingen aanwezig zijn uit de kerkverbanden waar de discussie over 'hoe kom ik tot bekering?' het meest speelt. De studiedag in De Doelen in Rotterdam was met zevenhonderd mensen volgeboekt. Van der Zwaag richt zich in zijn boek vooral op het gedeelte van de bevindelijk-gereformeerden voor wie de heilonzekerheid en de aanvechting over het wel of niet uitverkoren-zijn het laatste woord 'schijnt' te hebben. Het waren echter niet alleen leden van (Oud) Gereformeerde Gemeenten (in Nederland) die op de studiedag waren afgekomen. Ook hervormden, christelijk-gereformeerden en zelfs vrijgemaakten en evangelischen waren naar Rotterdam gekomen.

Uit angst voor het remonstrantisme (de menselijke wil in de bekering centraal) is men binnen een gedeelte van de rechterflank van de gereformeerde gezindte gaan leren dat een mens zich eerst bekwaam moet maken voor de bekering. Het gevolg is dat een doorsnee kerkganger, bij wie het verlossende heil „nog niet bewust is doorgebroken", vooral met de angst zit niet uitverkoren te zijn, zei Van der Zwaag als inleiding op de studiedag. Daardoor ontstaat het besef dat bidden geen zin heeft omdat alles toch al vast ligt en er dus geen verlossing meer is. Vooral voor deze mensen heeft hij zijn boek geschreven, zei Van der Zwaag.

Naar eigen zeggen kreeg hij veel positieve reacties op zijn boek. „Overheersend was het gevoel van velen dat ik met mijn boek iets verwoord heb waar velen pastoraal mee zitten en wat zij dikwijls niet onder woorden konden brengen."

Een ouderling uit de Gereformeerde Gemeenten zei tijdens de discussie de mensen die Van der Zwaag schetste niet tegen te komen. „Het gewone gemeentelid is hierdoor nog meer in verwarring gekomen." Dagvoorzitter drs. I.A. Kole tekende daarbij echter aan andere geluiden van ouderlingen te horen.

In de war

Van der Zwaag heeft in zijn boek ontzettend veel citaten opgenomen om daarmee te bewijzen dat bepaalde delen van de gereformeerde kring zijn afgeweken van de hoofdstroom. Voor een deel van de lezers bleek dat verhelderend, maar uit de Gereformeerde Gemeenten en Gereformeerde Gemeenten in Nederland kreeg Van der Zwaag het verwijt eenzijdig te hebben geciteerd. Enkele malen is „zelfs" vanaf de kansel het boek veroordeeld, aldus de auteur. Een predikant gaf aan dat hij het liever bij ds. G.H. Kersten, voorman van de Gereformeerde Gemeenten wilde houden. Een ander schreef in de kerkbode dat ambtsdragers het boek behoren te lezen, maar gemeenteleden raadde hij aan: „Vermoei u niet met de inhoud van dit boek. Als het gaat om het heil van uw onsterfelijke ziel op weg naar de eeuwigheid heeft het geen waarde. Het brengt u alleen maar in de war."

De auteur riep de critici op te bewijzen dat de 'oudvaders' het tegenovergestelde hebben bedoeld dan wat hij doorgegeven heeft. Als dat niet kan, „waarom dan weinig of nooit die talloze, soms radicale, uitdrukkingen in de mond genomen? Dat zou de kansel niet ontsieren."

Mary Winslow

Dr. W. van Vlastuin, hervormd predikant in Katwijk, en ds. J. Westerink, christelijk-gereformeerd predikant in Utrecht, hadden beide waardering voor het werk van Van der Zwaag. Van Vlastuin miste in het kader van de toe-eigening van het heil echter de beschrijving van het werk van de Heilige Geest. De belofte van God maakt de Heilige Geest werkelijkheid, aldus Van Vlastuin. De auteur heeft vooral theologisch over de toe-eigening van het heil geschreven. Maar de enige uitweg uit de problematiek waarin dit boek is ontstaan, is bevindelijk (vanuit het eigen hart) spreken over het onderwerp.

Als dat niet gebeurt, grijpen critici dat meteen aan om het geschrevene als oppervlakkig te typeren. Van Vlastuin noemde als voorbeeld de „uiterst hartelijke wijze" waarop ds. F. Mallan (Gereformeerde Gemeenten in Nederland) schreef over de boeken van Mary Winslow. „Ik geloof niet dat hij al haar theologische overtuigingen voor zijn rekening zou nemen. Maar toen hij in haar dagboek las hoe ze de dingen beleefde (bevinding, red.), viel hij voor het werk van de Heilige Geest in haar hart."

Moeizaam

Afwachten of verwachten? is een genuanceerd boek, vond W. Büdgen, rector van een reformatorische scholengemeenschap en lid van de Gereformeerde Gemeenten. Hij verving drs. P.L. Rouwendal die zich had teruggetrokken na onenigheid over de inhoud van zijn lezing. Volgens Büdgen geeft Van der Zwaag verschillende stromingen weer door citaten zoveel mogelijk voor zichzelf te laten spreken. Het gevaar is echter dat het de lezer erg gemakkelijk wordt gemaakt te denken dat „de verschillen tussen Reformatie en Nadere Reformatie erg groot zijn en in feite een neergang betekenen". Büdgen vond de twee stromingen meer in elkaars verlengde liggen.

Het zou een zegen zijn als er een gesprek komt over de zaken die Van der Zwaag aansnijdt, zei Büdgen. Daarvoor is nodig elkaar bedoelingen serieus te nemen. „Als we geen oog hebben voor de zorgen van de ander, dan is een gesprek tot mislukken gedoemd en vervallen we tot een heilloze strijd."

Büdgen stelde de vraag waarom het gesprek tussen 'de liggingen' binnen de Gereformeerde

Gemeenten zo moeizaam verloopt of zelfs helemaal stopt. Hij noemde als voorbeeld het feit dat naar aanleiding van de 'gedegen studies' van ds. C. Harinck, emeritus predikant van de Gereformeerde Gemeenten, over de toeleidende weg tot Christus en de prediking van het evangelie geen echt gesprek op gang komt. „Willen we eigenlijk wel echt terug naar de reformatie en nadere reformatie? Of is het uiteindelijk toch zo dat met dominee Kersten en Comrie (oudvader, red.) alles is gezegd, waarbij we opnieuw op moeten passen voor een gemakkelijke vereenzelviging tussen leer en prediking.”

Barneveldse Krant 27 oktober 2003

Klaas van der Zwaag krijgt bijval van 'gewone' gemeenteleden, niet van dominees

Door Jan Kas

BARNEVELD/ROTTERDAM - Vooral 'gewone' gemeenteleden schrijven, bellen of mailen dr. Klaas van der Zwaag. De Barneveldse journalist heeft in zijn 1100 pagina's dikke boek 'Afwachten of verwachten?' iets verwoord waar velen mee zitten en wat zij dikwijls niet onder woorden kunnen brengen, schrijven ze hem. Als echter dominees in de rechterflank van de gereformeerde gezindte er al aandacht aan besteden, roepen ze vanaf de kansel of in kerkbladen op het boek niet te lezen, of ze beschuldigen Van der Zwaag dat hij veel citaten uit hun verband ruikt.

De eerste oplage van 4000 exemplaren, een relatief hoog aantal, is in nog geen twee maanden uitverkocht. Uitgeverij Groen in Heerenveen heeft nog eens 2000 boeken laten drukken. Er is blijkbaar belangstelling voor het onderwerp dat Van der Zwaag aansnijdt: 'de toe-eigening des heils in historisch en theologisch perspectief'. Hoe gevoelig 'Afwachten of verwachten?' in reformatorische kring ligt, bleek de uitgever toen hij sprekers/forumleden zocht voor de studiedag over het boek die zaterdag in Rotterdam gehouden werd en 700 geïnteresseerden trok. Geen enkele predikant uit de Gereformeerde Gemeenten was bereid mee te werken. De conclusie die Van der Zwaag trekt is niet mis: in de (oud-)gereformeerde gemeenten (in Nederland) wordt lang niet altijd bijbels en gereformeerd gedacht en gepreekt over geloof en bekering tot God. Van der Zwaag constateert een vervreemding van de 'klassieken' van de eigen gereformeerde traditie, de geschriften van theologen als Calvijn, Brakel en de Erskines.

Schaamrood

De 'toe-eigening van het heil' is in reformatorische kring een centraal theologisch thema. Behoud voor de eeuwigheid, en daarmee een plaats in de hemel en niet in de hel, is voor de zondige mens alleen mogelijk door Jezus Christus, die is gestorven en opgestaan voor allen die in Hem geloven. Geloof, aldus de gereformeerde geloofsleer, is genade, een gave van God. Maar hoe zit het dan met de menselijke verantwoordelijkheid? Kan een mens - zoals bepaalde prediking wil doen geloven - slechts lijdelijk afwachten of hem ook dat 'heil in Christus' ten deel valt, als een 'lot' dat de mens 'overkomt'? Óf mag in de prediking doorklinken dat iemand die 'God van harte zoekt' verwachtingsvol mag uitzien naar wat God uit vrije genade schenkt, zoals bijvoorbeeld Calvijn leerde?

„Het schaamrood moet ons allen naar de kaken jagen dat zo'n kostelijke zaak, zo'n grote

schat een omstreden punt is in de reformatorische kerken``, merkte ds. J. Westerink, christelijk-gereformeerd predikant in Utrecht-West, op. Hij typeerde Van der Zwaag als een schatgraver. „Het lijkt of hij er niet genoeg van kan krijgen om met telkens nieuwe citaten aan te tonen hoe in het verleden waarin de reformatorische kerken hun wortels vinden, verwoord is wat men in de Bijbel vond en in de belijdenissen van de Reformatie samengevat is.`` Westerink vroeg ambtsdragers „die geroepen zijn om toezicht te houden op de prediking`` Van der Zwaags boek „persoonlijk en gezamenlijk grondig te bestuderen`` tegen het licht van Bijbel en belijdenis; predikanten zouden op hun beurt hun preken moeten „toetsen aan wat naar Bijbel en belijdenis in dit boek wordt gesteld``. Van der Zwaag zelf daagde op de studiedag degenen die hem verwijten dat hij eenzijdig citeert, uit „te bewijzen dat de oudvaders dan het tegenovergestelde hebben bedoeld dan wat ik van hen doorgegeven heb``. „Zo niet, waarom dan weinig of nooit die talloze - soms radicale - uitdrukkingen in de mond genomen? Dat zou de kansel (de prediking, red.) niet ontsieren. Wat zijn we soms ver afgedwaald van de rijkdom en de diepte van de gereformeerde traditie! God is de Levende God die zich geopenbaard heeft in Zijn Zoon, en die niets liever wil dan dat wij tot Hem komen.``

Gesprek

Rector W.A. Büdgen van het reformatorische Wartburg College in Rotterdam, lid van de Gereformeerde Gemeenten, stelde vast dat er in zijn kerkverband ook geen echt gesprek op gang komt over de „gedegen studies`` van ds. C. Harinck over `de toeleidende weg en de prediking van het evangelie`, die hetzelfde thema aankaarten als Van der Zwaags boek. „Wat zou een heilzaam gesprek over deze zeer wezenlijke zaken van leer en prediking een zegen zijn``, zei Büdgen. Voorwaarde daarvoor is volgens hem wel dat men „elkaar serieus neemt in de bedoelingen die men zegt te hebben``. „Als we geen oog hebben voor de zorgen van de ander, vervallen we tot een heilloze strijd.`` De nood dringt, aldus Büdgen. „Er zijn er onder ons, ook onder onze jongeren met wezenlijke honger, terwijl we vrezen dat er niet in alle gevallen gezond geestelijk voedsel is. De kerk is vleugellam door alle tegenstellingen en elk nieuw initiatief leidt tot nieuwe verwarring. Een herziene statenvertaling, jongerenavonden, overal ontstaan heilloze discussies over en intussen seculariseert (ontkerkelijkt, red.) de maatschappij voort.``